Не раз я полював з Джаном, і що більше полював, то вірніше знав: кращого собаки мені не знайти.

Де б тільки качка впала — піде, знайде, принесе. Бувало й таке, що запливе десь у великому озері далеко-далеко, аж голови його не видно. Все одно — упіймає підранену качку, принесе. Раз було так: узяв я з півдесятка малої породи качок — чирят. А великих, крижнів, не бачив ні одного.

Коли дивлюся — літає над очеретами далеченько від мене, хоче сісти.

Я почав його вабити. Так старався покликати його, так ніжно кректав у дерев'яну дудочку, що й сам забув, хто я. Наче сам я став крижень, наче замість куртки на мені пера, наче от-от можна зриватись і летіти. Джан і той почав дивитись на мене, чи немає у мене в мішку живого крижня.

І от хоч далеко був той крижень, а теж не витримав. Чимраз ближче й ближче підлітає до мене, послухає, подивиться, де той інший крижень, що так солодко співає, і знов одлетить.

Кінець кінцем підлетів до мене, побачив мене в очеретах і рвонув угору. Хоч і височенько було, але я вистрілив — дуже довго я ждав його. І крижень упав у воду.

Я послав Джана, щоб приніс. Джан доплив до середини озера, тільки хотів ухопити крижня, як той зник. Він ринув під воду.

Знов стало мені дуже сумно. Навіщо було стріляти так високо? Крижень живий, під водою втече від Джана і десь пропаде, загине в траві. Собака ж, хоч і плаває добре, але нізащо не рине з головою у воду — собаки поринати не вміють.

Я дивлюся — Джан опинився посеред озера і не знає, що робити. Був крижень — і нема... І запах його пропав. Хоч вертайся на берег.

Я свиснув Джанові, щоб плив до мене. Але в цю мить крижень знову виринув з води. Джан побачив і поплив до нього. Я розсердився на собаку. Це так він буде плавати до вечора. Все одно ж поринути він не може.

Коли Джан наздогнав крижня, той знову ринув. І тут я побачив щось, чого не бачив зроду і більше ніколи не побачу.

Джан заверещав від страху і поліз носом у воду. Знов виринув, заверещав ще жалібніше і знов пірнув. Під водою він ухопив крижня і поплив до берега.

Коли він виніс крижня на берег і обтрусився, він не просто дивився мені у вічі. Він жалібно скавчав, він згадував, як страшно було поринати.

І я це знав і старався його заспокоїти. Я гладив його, цілував, віддав йому всі цукерки, що в мене були.

Джан трохи заспокоївся і гриз цукерки. Коли поїв усі, ще трошки поскавчав, потім поклав лапи мені на плечі і поліз цілуватись.

Чим далі ми жили з Джаном, тим більше любили один одного. Але хазяйка моя, людина хвора і нервова, його не любила.

Через це він спав не на добрій підстилці, а на подертій, брудній рядюзі, об яку всі витирали ноги. Він був дуже чистий і акуратний собака, і ця брудна рядюга йому не подобалась. Але він знав людський закон і ніколи не лягав на ліжко — так і спав на поганій ганчірці перед дверима.

У моїй кімнаті був маленький старенький диванчик. Він Джанові подобався більше, і він якось спробував там полежати. Але я посварився на нього пальцем, і він зліз.

Я ніколи ні разу не бив його, він і так розумів усе, що треба. Тільки хазяйка іноді била його ногою за те, що він заважав увійти,— а він же лежав на тій самій рядюзі, яку вона йому приділила.

Так і тепер. Не можна на диванчик — значить, не можна. Він слухав мене в усьому.

Якось принесли в кімнату поганенького кота — щоб мишей ловив. Джанові одразу схотілося загнати його на книжкову полицю або ще вище — і правда, кіт був неважний.

Довелося мені взяти того кота і пояснити Джанові, що кота займати не треба. Я взяв кота і посадив на Джана.

Джан грізно загарчав, аж кіт увесь затрусивсь і дременув до книжкової полиці. Треба було привчити Джана. Отже, я забрав кота, наказав Джанові лежати тихо і знов посадовив кота йому на спину.

Тепер Джан не гарчав. Він повернув до мене свої каштанові очі, дивився дуже сумно і тихенько скімлив. Йому дуже було неприємно. Та з того часу він кота не займав, тільки відходив геть від нього — сам боявся, що не вдержиться.

Багато днів ми провели з Джаном на полюванні. Він почав усе розуміти. Бувало, стоїмо десь у болоті — а над головою літають крячки і галасують, як тисяча бабів на базарі. Джан на них і не дивиться, а все вглядається вдалину, чи не летять качки.

Запримітить качку — весь починає труситись і штовхає мене мордою в ногу: чого ж ти не стріляєш? Як довго нема пострілу на качок, то аж

скавчати береться. А на інших птахів — на чапель, на шулік — не хоче й дивитися.

Однієї ночі вдома сталося так, що я не міг заснути. Думав, качався, ніяк не міг заснути до другої години ночі. Уже в вікні видко було, що сузір'я Волосожар високо вибралося на небо — а я те сузір'я запримітив, ночуючи в човні. Раз Волосожар високо на небі в серпні місяці — значить, скоро буде розвиднятись.

Я лежав і дивився на Волосожар — коли рипнули двері. Увійшов Джан. Пройшовсь по кімнаті і почав підходити до мого ліжка.

Тоді я затаївся. Цікаво було подивитись, чого він хоче. Гуляти йому не пора, ми з ним довго бігали ввечері.

Джан підійшов зовсім близько до моєї голови. Дивиться, чи я ще сплю. А я затаївсь — ні пари з вуст.

Джан одійшов на середину кімнати. Постояв трохи і знову до мене. Довго стояв, дивився, чи я сплю, чи ні.

Видно, він вирішив, що я сплю. Отже, він ніжно лизнув мене в руку, вийшов посеред кімнати, глибоко-глибоко зітхнув і ліг на диванчик.

Через хвилину він уже спав.

Я вирішив не зганяти його вночі, а побалакати з ним як слід уранці, заставши його на диванчику.

Тільки сонце зійшло, я прокинувся і глянув на диванчик. Але Джана там уже не було. Він таки успів прокинутись раніше від мене, тихенько зліз з диванчика і пішов назад на свою рвану рядюгу.

Ще разів зо два, не спавши вночі, я бачив, як він лягав на диванчик. Але як рано я не прокидався, ніколи не заставав його там — такий це був розумний собака.

Коли я поїхав у Прикаспійські степи, щоб написати нову книгу, хазяйка зараз же продала Джана. Кілька разів він виривався від нового хазяїна і прибігав, шукав мене — на шиї теліпались обірвані мотузки, а то й ланцюг. Але хазяйка відводила його назад. Кінець кінцем він перестав прибігати.

Мабуть, він вирішив, що я вмер.